

КАЛЬКАВАНЫЯ ФРАЗЕМЫ Ё ЖУРНАЛІСЦКІМ ТЭКСЦЕ: РЭДАКТАРСКІ АНАЛІЗ І ПРАЎКА

Журналісцкі тэкст як вынік маўленчай творчай дзейнасці ўяўляе сабой шматмерны і складаны канструкт, у якім індывідуальныя здольнасці і прыхільнасці аўтара рэдуплікуюцца на агульнанацыянальную літаратурна-моўную тканіну. Даследуючы абраны адрэзак рэчаіснасці, паступова разгортваючы раскрыццё тэмы, журналіст карыстаецца перш за ўсё ўласным запасам моўных сродкаў, які немагчыма ўявіць без пэўнай колькасці ўстойлівых выразаў, у прыватнасці фразем.

Кампрэсіўна насычаныя з гледжання семантыкі, яны сведчаць і пра максімальна эканомны лад пісьма, і пра імкненне далучыць чытача да параджэння аргументацыі, і пра ўсведамленне іх значнасці як выразаў-«залацінак», у якіх адлюстроўваецца шматвяковы вопыт народа і яго безумоўная мудрасць.

Вядома, і стаўленне журналіста да выкарыстаных фразем павінна быць адпаведнае. Рэдактару ж падчас працы з журналісцкім тэкстам варта звяртаць на іх асаблівую ўвагу найперш з той прычыны, што ў кожным разе такія моўныя адзінкі адыгрываюць усталяваную ім ролю і маюць індывідуальныя падставы для ўвядзення ў аўтарскі матэрыял. Акрамя таго, моўна-стылёвая праўка грунтуецца не на асабістых прыхільнасцях рэдактара, а на глыбокім веданні мовы і на ўліку індывідуальных асаблівасцяў аўтара. Па словах вядомага расійскага тэарэтыка рэдагавання А. Мільчына, «рэдактарская крытыка будзе няпоўнай, калі яна абміне ўвагай нават адно слова. Яна адрозніваецца рабочым усеахопным характарам» [5, с. 33]. Таму, калі пэўныя моўныя адзінкі ў аўтарскім рукапісе супярэчаць выпрацаваным заканамернасцям іх функцыянавання, узнікае неабходнасць у правядзенні паглыбленага рэдактарскага аналізу і тэарэтычна абгрунтаванай моўнай праўкі.

У сітуацыі беларуска-рускага двухмоўя і з улікам таго, што яго ўплыў на фразеалагічным узроўні пераважна аднакіраваны, важнасць разглядаючай праблемы не выклікае сумнення. Да таго ж на прыкладзе рэдактарскага аналізу можна прасачыць не толькі ўзровень фразеалагізацыі журналісцкага тэксту, але і функцыянальны аспект білінгвізму, бо інфармацыйная прастора Беларусі ўсё больш насычаецца рускамоўнымі (як уласна расійскімі, так і беларускімі) СМІ.

З тыпалагічнага пункту гледжання праведзена даследаванне фразем, якія структурна адрозніваюцца пэўнымі кампанентамі ад рускамоўных адпаведнікаў. У якасці аб'екта даследавання абраны журналісцкія матэрыялы з газет «Звязда», «Літаратура і мастацтва», «Культура», «Раніца», а таксама з Першага канала Беларускага радыё, радыёстанцыі «Сталіца» і «Культура».

Рэдактарскі аналіз прадугледжвае выяўленне грамадскага прызначэння журналісцкага твора, якое канструюецца з мысленчых аперацый, праведзеных над усімі яго складнікамі, у тым ліку і над асобнымі моўнымі адзінкамі. Адхіленне ад пэўных заканамернасцяў – падстава навуковых пошукаў рэдактара, ацэнкі гэтай з'явы і пры неабходнасці – праўкі. На жаль, калькаванне фразем стала звыклым для беларускамоўнага кантэнту СМІ, што сведчыць пра зніжэнне агульнага ўзроўню моўнага

майстэрства журналістаў, пра мысленчае стварэнне інфармацыйнага прадукту першапачаткова па-руску. Гэта пацвердзіў наступны эксперымент. Студэнтам адной групы Інстытута журналістыкі быў прапанаваны сказ для праўкі: *У гэтым семінары возьмуць удзел метадысты з трох вобласцей краіны, а таксама супрацоўнікі Нацыянальнага інстытута адукацыі*. З дваццаці студэнтаў трое прапанавалі выправіць форму назоўніка (*вобласцей – абласцей*), астатнія сямнаццаць – змяніць фразему *возьмуць удзел* на калькаваную *прымуць удзел*.

Фразеалагічнае нападўненне журналісцкага тэксту можа быць экстрапалявана на праблему яго прэцэдэнтнасці. «Улік вербалізаванага ў прэцэдэнтных тэкстах кагнітыўнага фону маўлення – абавязковы складнік ментальнай дзейнасці камунікантаў пры вытворчасці і ўспрыманні маўлення» [4, с. 270], г. зн. у працэсе камунікацыі павінны захоўвацца, па-першае, прэзюмцыя камунікатыўнай роўнасці і, па-другое, прэзентаваны ў фраземе кагнітыўны кампанент культуры народа. З гэтай прычыны ўзнікае цікавая антыномія: калькаваныя ў журналісцкім тэксце фраземы з-за набліжэння да «больш прывычнага выгляду» ствараюць станоўчую прэсупазіцыю і ў той жа час разбураюць іх нацыянальна беларускае аблічча. А журналіст як стваральнік тэксту ў такой сітуацыі пачынае ў чымсьці нагадваць нявызначанага ў сваіх моўных прыярытэтах рэцыпіента.

Фраземы з кампанентамі, што выяўляюць беларускае светабачанне або маюць адмысловы для беларускай мовы склад кампанентаў, успрымаюцца і рэдактарам, і чытачом найперш як паказчык моўнага майстэрства журналіста. У адваротным выпадку страчваецца якраз адметны ментальны нацыянальны складнік фраземы: *Гучала гэта, згадзіцеся, гучна, але ж тэхнікі там было з гультыкіна нос: збавыну касілі косамі, а найбольш – жанчыны жалі сярпамі, вязалі ў снапы, якія потым звозілі ў такі і малацілі*. Руская фразема *с гультыкина нос*, якая ўтрымлівае вызначальны кампанент *гультыкин* (ад ласкавай назвы голуба – *гуля*, *гультыка*), перанесена ў беларускамоўны тэкст пры адсутнасці зафіксаванага адпаведніка моўнай адзінкі [праўка: *з камароў нос*]. Падобнае разбурэнне фраземы можа адбывацца і з-за няведання формы асобных кампанентаў: *Мужчыны ўмеюць рабіць гэта проста цудоўна – каб у выпадку, калі вы яўна не ў гумыры, спакойна рэціравацца, не страціўшы пры гэтым пачуцця годнасці* [рус. *не в духе*; праўка: *не ў гумыры*].

Фраземы, часцей за ўсё, – агульнавядомыя шырокаму колу чытачоў устойлівыя выразы, напрыклад: *Напачатку ўсё ішло як мае быць – працавалі эфектыўна і рэнтабельна*. Фразема *як мае быць*, нейтральная паводле эмацыйнай маркіраванасці і гутарковая паводле функцыянальна-

стылістычнага прызначэння, арганічна ўключана ў структуру сказа публіцыстычнага стылю, выкарастана без змянення структуры, таму і не зведала рэдактарскай праўкі. Выказванні кшталту: *Як бачым, сапраўды лукулаў стол, процьма разнастайнай ежы – і відэлец, звычайны відэлец для спажывання ўсяго гэтага* – патрабуюць ад рэдактара і чытача як успрымальніка тэксту асаблівай падрыхтоўкі, у прыватнасці ведання антычнай (рымскай) гісторыі, умення супастаўляць сэнс кніжнай фраземы з аўтарскай задумай і яе рэалізацыяй (сказ з замалёўкі пісьменніка Алеся Касценя «Відэлец»). У гэтым разе, як слухна заўважае В. Іўчанкаў, «аўтар публіцыстычнага твора павінен быць упэўнены ў тым, што яго зразумеюць» [2, с. 95], і задача рэдактара палягае ў антыцыпацыі рэакцыі чытача. Недасведчанасцю і журналіста, і рэдактара можа быць патлумачана выкарыстанне простага, здавалася б, фраземы ў наступным сказе: *Цікава, што сярод 18 настаўнікаў трэцяя частка – былыя выпускнікі, якія пасля заканчэння ВНУ вярнуліся працаваць у сваю «альма-матар»*. Аўтар імкнецца засведчыць свае адносіны да сэнсу фраземы двухосем, аднак называнне школы старадаўняй студэнцкай назвай універсітэта павінна было б сігналізаваць рэдактару пра неабходнасць правядзення праўкі.

Пераважная колькасць даследаваных фразем – калькі з рускай мовы, якія патрабуюць рэдактарскага ўмяшальніцтва найперш з-за складу кампанентаў, таму што «рэдактар павінен адрозніваць фразеалагічнае наватарства і міжвольнае змяненне складу фразеалагізмаў» [1, с. 253]. Выяўленыя калькаваныя фраземы якраз і сведчаць пра тое, што рэдактар як першы чытач быў не ў стане выявіць іх беспадстаўную трансфармацыю і прапанаваць аўтару прымальныя варыянты праўкі.

Для правядзення рэдактарскага аналізу і праўкі фразем вылучым некалькі груп.

Да першай групы аднясём шматкампанентныя рускія фраземы, якія ў беларускай мове маюць аднаслоўны адпаведнік: *Што датычыцца трох месяцаў, то паказчыкі, на крайняй меры ў жывёлагадоўлі, не пагаршаюцца, а паляпшаюцца* [рус. по крайней мере; праўка: прынамсі]; *Гаспадыня там у міг вока нешта на стол паставіла, гаспадар штось сыну шагнуў і «казёнкі» пляшкі выцягнуў* [рус. в мгновение ока; праўка: вокамгненна]; *Прасцей кажучы, Ю. Будчанін сам стварыў праблему і апынуўся з ёю адзін на адзін* [рус. один на один; праўка: сам-насам]. Відавочна, што прыведзеныя прыклады адлюстроўваюць няведанне стваральнікам тэксту безэквівалентнай лексікі, у якой «закладзены значныя камунікатыўныя і выяўленчыя магчымасці» [10, с. 8] і якая не

ў меншай ступені, чым фразеалогія, з'яўляецца выразнікам беларускай ментальнасці. Рэдактарская кампетэнтнасць, дапамога аўтару ва ўдасканаленні выказвання, слухная парада, пры неабходнасці – тлумачэнне неабходнасці правядзення праўкі пазбавілі б прыведзеныя вышэй сказы ад беспадстаўнага калькавання.

Другую групу складаюць шматкампанентныя рускія фраземы, якія ў беларускай мове маюць адпаведнік з меншай колькасцю кампанентаў. У прыватнасці, гэта можа быць адпаведнік двухслоўны: *Гранёная ішлянка дагэтуль папулярная, бо яна як нельга лепш падыходзіць для вымярэння вадкіх і сыпкіх прадуктаў і вылічэння іх масы* [рус. как нельзя лучше; праўка: як найлепш] або трохслоўны: *Міліцыянеры паставілі на сляды сабаку Графа, і той прывёў іх у суседні дом, дзе як ні ў чым не бывала гуляла п'яная кампанія з трох чалавек, якія і ўчынілі тое цяжкае злачынства* [рус. как ни в чем не бывало; праўка: як нічога нікага]. Зрэдзь-час апошняю фразему журналісты імкнуцца перайначыць на свой капыл, лічачы, відаць, што яны праяўляюць творчы падыход, а ў выніку атрымліваюць усё тую ж недарэчную кальку: *Нягледзячы на тое, што выпускнік не з'яўляўся на працу, прараб працягваў, як нічога і не было, фіксаваць у табелях час прыходу і адыходу маладога чалавека* [праўка тая ж]. Гэтыя прыклады не толькі пацвярджаюць няўменне журналістаў карыстацца фразеалагічным багаццем беларускай мовы, але і сведчаць пра рускамоўны лад мыслення. Акрамя таго, рэдактар павінен разумець і выкарыстоваць на практыцы ўніверсальны закон эканоміі моўных намаганняў, які выразна праяўляецца ў журналісцкай творчасці і садзейнічае кампрэсіі выказвання.

У трэцюю групу ўваходзяць фраземы з аднолькавай колькасцю кампанентаў у рускай і беларускай мовах. Гэта самая вялікая група ў даследаваных журналісцкіх тэкстах, што звязана як з блізкасцю дзвюх усходнеславянскіх моў, так і з паходжаннем большасці падобных фразем з агульнаславянскага кораня. Найбольш часта калькаванне выяўляецца ў наступных выпадках.

Фраземы з кампанентам на:

– *Да ішчасця, гісторыкі і прадстаўнікі ўлады дзейнічалі энергічна і хутка знайшлі паразуменне з заказчыкамі будоўлі* [рус. к счастью; праўка: на ішчасце];

– *Сёння ва ўвесь рост паўстала праблема энергазберажэння, таму надаём яшчэ больш сур'ёзную ўвагу эканоміі цеплаэнергарэсурсаў* [рус. во весь рост; праўка: на ўвесь рост];

– *Чаму мы не гаворым ва ўвесь голас, выкарыстоўваючы дэпутацкі корпус, аб тым, што выкананне праграмы па барацьбе з алкаголем у*

краіне часцяком ігнаруецца – як у частцы яго ўжывання, так і ў частцы продажу, у частцы працягвання выпуску пладова-ягадных вінаў, якія прыводзяць да хуткай алкагалізацыі? [рус. во весь голос; праўка: на ўвесь голас];

– Правільна, мы рыхтуем праекты на ўсякі выпадак **пра запас**, але здараецца, што потым яны патрабуюць нейкіх удакладненняў, змяненняў [рус. про запас; праўка: на запас];

– А вось калі грошы траплялі ў кішэню да зладзюжак, «запал» апошніх адрасу **сыходзіў на не**: яны альбо зніклі, альбо не спяшаліся дапамагаць [рус. сходил на нет; праўка: сыходзіў на нішто];

– Не хачу казаць, што ў той час я поўнаасэнсавана і адказна разумеў, што чакае мяне наперадзе, але жаданне атрымаць адрэналін ад наведвання дагэтуль такой далёкай, невядомай, таямнічай і ад гэтага яшчэ больш прывабнай Амерыкі, **убачыць сваімі вачыма** дзівоцтвы і незвычайнасці пераважалі і прытуплялі здаровы сэнс [рус. увидеть своими глазами; праўка: убачыць на свае вочы].

Фраземы з кампанентам раз:

– «Зараз інтэрнаты **ні ў якім выпадку** не павінны ісці насустрач суб'ектам гаспадарання, якія маюць намер «скінуць» сюды прадукцыю, што не знаходзіць рэалізацыі ў рознічным гандлі і ляжыць на складах па 10–15 гадоў», – падкрэслівае міністр працы і сацыяльнай абароны Уладзімір Патупчык [рус. ни в коем случае; праўка: ні ў якім разе].

Напрыкладзе гэтага кампанента можна праілюстраваць рэкамендацыі рэдактарам абачліва карыстацца нарматыўнымі даведнікамі, бо ў Тлумачальным слоўніку беларускай літаратурнай мовы, напрыклад, пададзены дзве фраземы: *ва ўсякім разе са значэннем 'пры любых абставінах'* [7, с. 534] і *ва ўсякім выпадку са значэннем 'пры любых абставінах, незалежна ні ад чаго'* [7, с. 129]. Рэдактар, напрыклад, у сказе: *Дарэчы, і побач з КПП міліцыянеры будуць здымаць усіх, хто ўваходзіць, каб потым у выпадку чаго можна было б лёгка «вылічыць» падазрыхных ва ўчынненні злачынстваў* – прапануе выправіць калькаванне [рус. в случае чего; праўка: калі што якое], аднак у тым жа слоўніку знаходзіць у *выпадку чаго* «калі будзе патрэба» [7, с. 129] і *калі што якое* «калі здарыцца што-н. нечаканае, узнікнуць якія-н. цяжкасці, непрыемнасці» [7, с. 781]. Складаецца ўражанне, што моўная практыка калькавання фразем пачынае набываць кадыфікацыю, праўда, патлумачыць гэтую з'яву з гледжання культуры маўлення і рэдактарскай дзейнасці немагчыма.

Фраземы з кампанентам дзень:

– Незвычайную аперацыю давялося правесці **на днях** брытанскім

выратавальнікам, якіх выклікалі на дапамогу п'янаму поні [праўка: гэтымі днямі];

– Яна [служба] у радавога пехацінца складалася з некалькіх элементаў, што паўтараліся **з дня ў дзень** [праўка: дзень пры дні].

Фраземы з кампанентам пункт: Гэта была сапраўдная **кропка адліку** развіцця дарожнай галіны на Віцебшчыне [рус. точка отсчета; праўка: пункт адліку]; параўн. таксама: рус. точка зрения – бел. пункт гледжання.

Фраземы з кампанентам як:

– І кіраўнікі завода спадзяюцца, што зменаў у гэтым плане ў іх не будзе, бо істотную дапамогу аказвае Белкаапсаюз, ды і ён сам, **як гаворыцца**, не спіць у шапку [рус. как говорится; праўка: як кажуць або так бы мовіць];

– У надзейныя, **як мовяць**, рукі перадаў [праўка: як кажуць];

– А пераможца, **як водзіцца**, атрымлівае ўсё [рус. как водится; праўка: як заведзена або як звычайна].

Фраземы з кампанентам дзіва:

– Усё было прыгожа і інтрыгуюча. **Яшчэ б!** Напрыклад, у стральбе з аўтаматычнай вінтоўкі ўдзельнічалі ажно сем кіраўнікоў райвыканкамаў і райсаветаў дэпутатаў, у тым ліку і старшыня аблвыканкама Аляксандр Якабсон [рус. Ещё бы; праўка: Дзіва што].

Фраземы з кампанентам рэй: На мінулым форуме **тон задавала** ў многім дэлегацыя Злучаных Штатаў [рус. задавала тон; праўка: вяла рэй].

Фраземы з кампанентам навылёт:

– «А яшчэ за пятнаццаць гадоў працы я навучылася **бачыць людзей наскрозь**», – дадае мая суразмоўніца, працягваючы грошы ў акенца аптэкі [рус. видит насквозь; праўка: бачыць навылёт].

Фраземы з кампанентам маеш:

– На некалькі хвілін ён [жыхар] зайшоў у сталоўку вёскі Судкова, і вось на табе... [рус. вот тебе і на; праўка: вось табе і маеш]. Параўнаем таксама фрагмент: *Ну, вось табе і на! Не кіем, дык палкаю – адной паганялкаю!*, у якім другі сказ з адметнай беларускай парэміяй (рускі адпаведнік *не мытьём, так катаньём*) не падтрымліваецца формай першага з фраземай [праўка тая ж].

Фраземы з кампанентам справа. Гэтыя прыклады – найбольш распаўсюджаныя ў журналісцкіх тэкстах і сведчаць пра пашырэнне калькаваных фразем рускай мовы са словам *дело*.

На Беларусі гаворка пра такія калькі ідзе з 1920-х гадоў, у прыватнасці з часу апублікавання артыкула Кузьмы Чорнага «Небеларуская мова

ў беларускай літаратуры», дзе прыводзіцца прыклад фразы сялянкі з п'есы: «У чым справа?» Класік беларускай літаратуры з гэтай прычыны абураецца: «Няўжо гэта крычыць сялянка? Не, гэта крычыць сам аўтар п'есы. <...> І вінавата тутакса моўнае думанне аўтара» [9, с. 571]. Тэарэтык і практык рэдагавання Д. Разенталь канстатуе беспадстаўнае пашырэнне выказаў са словам *дело* і ў рускай мове, бо «ў падобных выпадках словы *дело*, *факт* звычайна страчваюць канкрэтнае значэнне і без усякай шкоды могуць быць ліквідаваны. Часам іх неапраўданае ўжыванне парушае нават логіку думкі» [6, с. 187]. Праблемай калькаваных фразем са словам *справа* не адзін год займаецца А. Клышка, які 19 мая 2007 года апублікаваў у «Звяздзе» матэрыял пад красамоўнай назвай «“Як справы?” – “Як злева, так і справа!”». Даследчык падстаўна робіць выснову, зважаючы на экстралінгвістычныя прычыны: «З-за абагуленасці рускага адпаведніка *справа* была вельмі папулярная ў свой час, калі гэтым словам добра было прыкрываць усялякі неакрэслены, няпэўны занятак, надаючы яму выгляд работы. Але ў жывой мове ў нас такое шырокае ўжыванне *справы* ўспрымаецца нечым штучным, наносным і нежывым» [3]. На наш погляд, такія фраземы набліжаюцца ў большасці выпадкаў яшчэ і да канцылярызмаў, і да штампаў.

Журналісцкая практыка апошняга часу дае прыклады пазбаўлення ад такіх фразем: *Насамрэч*, «*Імя грушы*» – *гэта, безумоўна, з'ява ў нашай літаратуры: раман, паўнютокі алузій, гумару, дзівоснай лексікі, незвычайны замес з гісторыі, фантастыкі, эзатэрыкі*. Безэквівалентнае слова *насамрэч* як заменнік калькі *на самай справе* (рус. *в самом деле*) зафіксавана Слоўнікам новых слоў беларускай мовы са значэннем ‘у рэальнасці, сапраўды’ [8, с. 238].

У іншых выпадках можна прапанаваць такія варыянты праўкі:

– *Усё прагрэсіўнае чалавецтва ўжо паўстагоддзя ў гэты дзень першай справай* кідаецца вінішаваць сваіх босаў з іх прафесійным святам [рус. *первым делом*; праўка: *перш-наперш, найперш*];

– ...*Творчая група звяздоўцаў пераканана, што за спажыванням нас, арганізаваных на належным узроўні, справа не стане* [рус. *дело не станет*; праўка: *затрымкі не будзе*];

– *Справа ў тым, што на сённяшні дзень* Мсціслаўскі масласырзавод (філіял якога знаходзіцца ў Клімавічах) плаціць людзям па 600 рублёў за літр здадзенага малака замест 665, як гэта было да 9 лютага [рус. *Дело в том, что на сегодняшний день*; праўка: *Праблема ў тым, што сёння*]. А. Клышка прапануе заменнікам рускай фраземы *дело в том* беларускую *ўсё ў тым*, але, на наш погляд, лепш праводзіць праўку з выкарыстаннем канкрэтызаванага паняцця: *пытанне ў тым, праблема ў*

тым і інш. (параўн. яшчэ: *Рэч у тым, што рэстаран «Зубр», які быў у даўгах як у шаўках, ніхто не хацеў купляць*);

– *Трэба да ўсяго мець справу – бо яна можа датычыцца ўласна цябе і тваёй сям'і* [рус. *иметь дело*; праўка: *мець дачыненне, бо гэта...*];

– *Сёлета – Год роднай зямлі, і навесці парадак – справа не толькі ўладаў, але і кожнага канкрэтнага грамадзяніна* [рус. *дело не только; праўка: клопат не толькі*].

Вельмі часта фраземы са словам *справа* ўяўляюцца збытковымі з-за той жа неакрэсленасці значэння, таму праўка зводзіцца да ліквідацыі гэтага кампанента:

– *У сувязі з гэтым высілкі Краснаполля ў справе стварэння новых працоўных месцаў ацэнены добра* [праўка: *ў стварэнні*];

– *Зразумела, адна справа – быць першапраходцам, іншая – ісці па ўжо пракладзенай сцежцы* [праўка: *Адно... іншае...*];

– *У клубе ў асноўным прысутнічалі жанчыны і выступленне слухалі ўважліва, але калі справа дайшла да пытанняў, то, як ні дзіўна, на конт ільгот не было ніводнага* [праўка: *дайшло*];

– *Уся справа, аднак, тармозіцца з-за слабай дастатковасці і часам нават адсутнасці неабходнага фінансавання* [праўка: *Усё*];

– *Сённяшняе становішча спраў у вобласці кіраўнік аблсавета ахарактарызаваў як стабільнае* [праўка: *становішча*];

– *Справаю гонару* палічыў прывесці памятнае месца ў належны стан, нават рады быў, што лёс наканаваў Юрыю Нічыпару гэтую місію [праўка: *За гонар*];

– *Мааштабную працу заказалі ў майстра ўладальнікі музея, пачуўшы, што Вера Яўгенаўна ўжо мае досвед у гэтай справе* [праўка: *у гэтым*].

Безумоўна, праца рэдактара не павінна зводзіцца да пурысцкіх патрабаванняў наогул не выкарыстоўваць фраземы са словам *справа*. Аднак калі прапанова змянення выказвання навукова абгрунтаваная, калі яна паляпшае тэкст, не змяняючы аўтарскай задумкі, і калі журналіст усведамляе гэта, то праўка мае месца быць: *У любым выпадку, справа адраджэння родавых сімвалаў – справа, якая патрабуе асабістых намаганняў і капіталаўкладанняў...* [праўка: *У любым выпадку, адраджэнне родавых сімвалаў – занятак, які патрабуе асабістых намаганняў і капіталаўкладанняў...*].

Такім чынам, калькаванне фразем – праблема, якая патрабуе далейшага навуковага асэнсавання, бо закранае складаныя пытанні псіхалінгвістыкі і, у прыватнасці, ментальную дзейнасць аўтара-білінгва па стварэнні журналісцкага тэксту. Выказванні кшталту *Як гаворыцца, свежае паданне, ды вось толькі верыцца з цяжкасцю* [праўка: *Як ка-*

жуць, многа чуюцца, ды мала верыцца] прымушаюць рэдактара не толькі звяртацца да лексікаграфічных крыніц, але і штодзённа ўдасканальваць сваё рэдактарскае майстэрства, вучыцца ў знаных творцаў прыгожага пісьменства і аўтарытэтных даследчыкаў фразеалогіі (І. Лепешава, Ф. Янкоўскага, Я. Рапановіча і інш.). І важна свой рэдактарскі досвед перадаваць журналістам і чытачам, каб яны не страчвалі крэўнай сувязі з мовай журналісцкага твора і яе невычэрпнай скарбніцай – фразеалогіяй.

Літаратура

1. Голуб, И.Б. Конспект лекций по литературному редактированию / И.Б. Голуб. – М.: Айрис-пресс, 2004. – 432 с.
2. Іўчанкаў, В.І. Дыскуср беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту / В.І. Іўчанкаў. – Мінск: БДУ, 2003. – 257 с.
3. Клышка, А. «Як справы?» – «Як злева, так і справа!» / А. Клышка // Звязда. – 2007. – 19 мая.
4. Лисоченко, О.В. Риторика для журналистов: прецедентность в языке и в речи: учеб. пособие / О.В. Лисоченко. – Ростов н/Д: Феникс, 2007. – 318 с.
5. Мильчин, А.Э. Методика редактирования текста / А.Э. Мильчин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Логос, 2005. – 524 с.
6. Розенталь, Д.Э. Справочник по правописанию и литературной правке / Д.Э. Розенталь. – М.: Рольф, 1996. – 368 с.
7. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы / пад рэд. М.Р. Судніка і М.Н. Крыўко. – Мінск: БелЭн, 1996. – 784 с.
8. Уласевіч, В.І. Слоўнік новых слоў беларускай мовы / В.І. Уласевіч, Н.М. Даўгулевіч. – Мінск: ТетраСистемс, 2009. – 448 с.
9. Чорны, К. Выбраныя творы / К. Чорны; уклад. і прадм. М. Тычыны. – Мінск: Беллітфонд, 2000. – 608 с.
10. Шкраба, І.Р. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні) / І.Р. Шкраба. – Мінск: БелЭн, 2008. – 320 с.